

Легенда о Светој Софији

Обично се сматра да су легенде и митови заправо фикције и конструкције које, истина, полазе од историјских догађаја али их не преносе чињенично. Ипак, они носе дух и поруку која, иако наизглед нема чињеничну заснованост, садржи етос који више него било која чињеница утиче на формирање етичких и духовних ставова у народу којем припада.

17.11.2020. Аутор:: Пријатељ Божији

Кад су Турци продрли у Цариград кроз једну тајну капију, коју су Грци, из немарљивости, заборавили затворити, и кад је иза тога настао неред и пораз одбрамбене војске, народ се поплаши и збуни и почне се згртати ка светој Софији.

Прост народ у опсађеном Цариграду веровао је у неко пророштво, да Турци неће даље продрети него до стуба Константиновог, који се пре Свете Софије Турцима на путу находио. Народ је веровао да ће на том месту пред Турке изаћи Божји анђео, да ће он предати мач у руке неком непознатом човеку из народа и да ће тај Турке одмах протерати из Цариграда и из Јевропе, и отерати их у унутрашњост Азије. Зато се све згртало ка Светој Софији; зато је све чекало час у ком ће се Анђео појавити; и у том очекивању сав се тај свет молио Богу. У својим свечаним црквеним хаљинама патријарх је служио службу међу запрепашћеним и поплашеним народом.

У тај мах турске секире развалише врата и Турци нагнуше у Свету Софију. Крв прсну по освештаним просторима Свете Софије, тога ненадмашно величанственог узор-дела старе архитектуре, и патријарх положи живот у храму Божјем у служби и молитви.

Тако каже историја.

Али народна прича говори како се у онај мах кад су неверници пошли на патријарха и на свету тајну, зид отворио пред патријархом и пред светом тајном, како је патријарх ушао са светом тајном у тај зид, и како се зид наново склопио за њим. А кад Турци буду прогнани из Цариграда, вели прича, тај ће се зид отворити, патријарх ће са светом тајном изаћи и довршиће службу коју је пре више од четири века започео.

Ову причу нам казује и Е. де Амичис у своме Constantinople, у глави о Светој Софији. „У онај мах — стоји тамо — кад су се показали освајачи у Светој Софији, један грчки владика, који је баш служио, изађе из олтара, попне се на велику галерију, и у који су се мах за њим залетели војници, он ишчезне кроз мала врата, која се за њим сама зазидају. Војници стану ударати у зид из све снаге, али се на зиду показивао само траг њиховог оружја. Дозову зидаре, али после читавог дана узалудне мукe с пијуцима и ћускијама, и они не могуше ништа учинити. Затим се сви цариградски зидари изменише на томе послу, и сви попадаше малаксали од узалудна напрезања пред тим чудноватим зидом. Онога, пак, дана кад се оскрнављена црква опет поврати хришћанској служби, и тај ће се зид отворити, и онда ће грчки владика из њега изаћи у својим владичанским хаљинама, с путиром у руци, с веселим лицем, и ступајући у олтар, наставиће службу Божју на овом истом месту, на ком ју је прекинуо.“

Тако је народна прича на овоме крају и у престоници Балканског полуострва у своје поетично рухо оденула **трагични свршетак Римског царства и хришћанске владе у Цариграду.**

Ко да се при овим причама грчког народа не сети сличних прича у нашем народу?

Ко да се не сети Марка Краљевића, који нашој причи није умро него само заспао; ко да се не опомене Маркове сабље у стену забодене, Маркова Шарца, који маховину једе, и пророштва да ће се Марко пробудити, сабља из стене извући и Шарац маховину појести, и да ће се тада Срби ослободити и постати што су били?

Ко да се не сети да се то исто прича у Црној Гори за Ивана Црнојевића?

Ко да не помисли на приче о деспоту Стефану, о коме се казује да је један пут Турке преко мора претерао, за њима се топузом хитнуо и повикао: „Кад овај буздован изашао на сухо, онда се и Турци вратили амо!“, а топуз се сместа вратио?

Ко да не помисли на приче о зидању Раванице и о Косовском Боју, у којима се такође износи судбинска одредба да неверници завладају.

Мисао је доиста једна, а облици су различити. Али у различитим облицима исте основе, која се развија из исте историје, има опет нешто разлике. Грчки облици везани више за религију, они су већма проникнути верозаконским дахом; наши су више национални, у њима се више виде народни политички чиниоци. Онамо црква има прво — овамо друго место: онде је она чист представини вере — овде је већ преображена у судбину. О јуначком отпору онде нема помена, у нас је, пак, он главна ствар. Рекао бих да те разлике у овај мах јасно искачу; али ако и изгледа да оне за тај мах собом казују може бити и дух онога времена, било би непромишљено ако бисмо исте знаке тражили и у потоњој нашој и грчкој историји. Као да је позније време изгладило разлике у схватању и у поетичком смишљању XV века.

Стојан Новаковић

БАЛКАНСКА ПИТАЊА, (Под зидинама Цариграда, стр. 107-109) Завод за уџбенике, Београд, 2000.

Извор: srodstvopoizboru.wordpress.com